

คู่มือ

แนวทางปฏิบัติ

PDPA

Data
Guardian

การจัดการข้อมูลส่วนบุคคล
อย่างรับผิดชอบในสถานศึกษา
สำหรับนักศึกษาคู และผู้ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

เข้าใจบทบาท
ผู้ประมวลผลข้อมูล

แยกแยะประเภทข้อมูล
ด้วยกฎหมาย

เทคนิคการถ่ายภาพ
และใช้ออนไลน์
อย่างปลอดภัย

วิธีรับมือ
เมื่อเกิดเหตุ
ข้อมูลรั่วไหล

2569

คณะกรรมการ ร่วมกับ โรงเรียนสาริตถะอรรถุทิศ
และสำนักกฎหมาย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

คำนำ

ในยุคดิจิทัลที่ข้อมูลสารสนเทศสามารถถูกเข้าถึงและเผยแพร่ได้อย่างรวดเร็ว การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในสถานศึกษา ซึ่งเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลอันอ่อนไหวของเยาวชนจำนวนมาก การประกาศใช้**พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (PDPA)** จึงเป็นเครื่องมือทางกฎหมายสำคัญที่สถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาทุกคน ต้องตระหนักและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

คณะครูศาสตร์ ร่วมกับ **โรงเรียนสาริตถะอรรถุทิศ** และสำนักกฎหมาย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต เล็งเห็นถึงความสำคัญในการเตรียมความพร้อมให้กับ นักศึกษาครูและผู้ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ให้มีความรู้ความเข้าใจและทักษะในการ จัดการข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียนอย่างถูกต้องและรับผิดชอบ จึงได้จัดทำคู่มือ แนวทางปฏิบัติ **“Data Guardian: การกิจพิทักษ์ข้อมูลฉบับนักศึกษาครู”** เล่มนี้ขึ้น

คู่มือฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปลี่ยนบทบาทของนักศึกษาครูจากการเป็นเพียง **“ผู้ฝึกสอน”** สู่การเป็น **“ผู้พิทักษ์”** ความเป็นส่วนตัวของนักเรียน ผ่านเนื้อหาที่กระชับ เข้าใจง่าย และนำไปปฏิบัติได้จริง ประกอบด้วย การทำความเข้าใจบทบาทหน้าที่ การแยกแยะประเภทข้อมูลด้วย**กฎไฟจราจร** เทคนิคการถ่ายภาพและการใช้สื่อออนไลน์ อย่างปลอดภัย ตลอดจนวิธีรับมือเมื่อเกิดเหตุข้อมูลรั่วไหล ซึ่งจะช่วยป้องกันความเสี่ยง ต่อตัวนักศึกษาเองและสถานศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาครูและผู้ฝึก ประสบการณ์วิชาชีพทุกคนในการเริ่มต้นเส้นทางวิชาชีพครูด้วยความมั่นใจ เป็น**ครูมืออาชีพ** ที่มีความ**รับผิดชอบต่อสังคม** และร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างสภาพแวดล้อมทางการศึกษา ที่**ปลอดภัยและไว้วางใจได้**สำหรับการเรียนรู้ของเด็ก ๆ สืบไป

เนื้อหาสำคัญในคู่มือ

เข้าใจบทบาท และหน้าที่

แยกแยะข้อมูล ด้วยกฎไฟจราจร

ถ่ายภาพและใช้สื่อ อย่างปลอดภัย

ใช้สื่อออนไลน์ อย่างรับผิดชอบ

รับมือเมื่อเกิดเหตุ ข้อมูลรั่วไหล

สารจากคณบดี

การผลิตและพัฒนาครูในศตวรรษที่ 21 ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการถ่ายทอดองค์ความรู้ทางวิชาการ หรือการฝึกฝนทักษะการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการปลูกฝัง **“จรรยาบรรณและจริยธรรมในโลกยุคดิจิทัล”** ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการเป็นวิชาชีพครูชั้นสูง

ในยุคที่ข้อมูลสารสนเทศไหลเวียนอย่างรวดเร็ว ข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียนถือเป็นสิ่งเปราะบางที่ต้องได้รับการปกป้องดูแลอย่างสูงสุด คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยสวนดุสิต เล็งเห็นว่านักศึกษาครูทุกคนเปรียบเสมือนด่านหน้าที่จะต้องเข้าไปสัมผัสและจัดการกับข้อมูลเหล่านี้โดยตรง การมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับ **พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA)** จึงไม่ใช่เพียงการปฏิบัติตามกฎหมาย แต่คือการแสดงออกถึงความเคารพในสิทธิมนุษยชนและความรับผิดชอบต่อเยาวชนที่จะเติบโตไปเป็นอนาคตของชาติ

คู่มือ **“Data Guardian: การกิจพิทักษ์ข้อมูลบับนักศึกษาครู”** เล่มนี้ จึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยติเตจาวุรทางปัญญา เปลี่ยนบทบาทของนักศึกษาจากการเป็นเพียงผู้ฝึกประสบการณ์ สู่การเป็น **“ผู้พิทักษ์”** ที่พร้อมดูแลลูกศิษย์อย่างรอบด้านขอให้นักศึกษาทุกท่านศึกษาและนำแนวปฏิบัติเหล่านี้ไปใช้ด้วยความตระหนักรู้เพื่อก้าวสู่การเป็น **“ครูมืออาชีพ”** ที่สง่างามและเป็นที่ไว้วางใจของสังคมอย่างแท้จริง

ปกป้องข้อมูล
ของนักเรียน

สร้างความไว้วางใจ
ในวิชาชีพครู

ยึดมั่นจริยธรรม
และกฎหมาย

ใส่ใจศิษย์
ด้วยความรับผิดชอบ

พร้อมเป็นครูมืออาชีพ
แห่งอนาคต

“

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไลฐ สกุลหอม
คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

“

การเป็นครูที่ดี เริ่มต้นจากการเป็นผู้พิทักษ์ข้อมูล
เพราะความปลอดภัยของนักเรียน คือรากฐานของการเรียนรู้ที่ยั่งยืน ”

สารจากผู้อำนวยการ โรงเรียนสาริตถะลออุทิศ

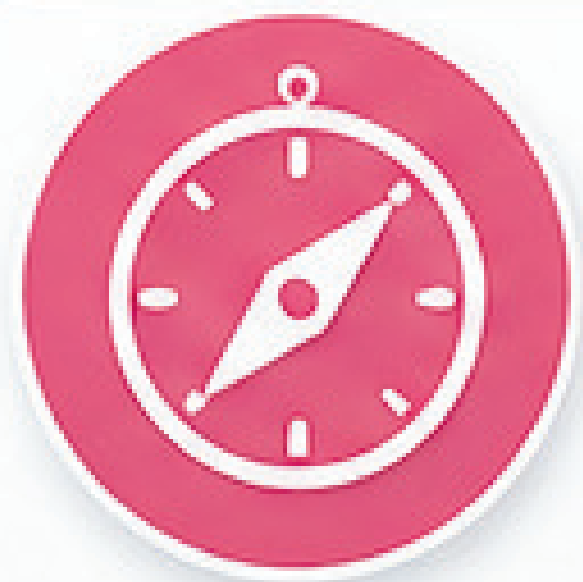
โรงเรียนสาริตถะลออุทิศ มีเป้าหมายสูงสุดในการสร้าง “พื้นที่ปลอดภัย” สำหรับการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กปฐมวัยและประถมศึกษาในทุก ๆ มิติ คำว่าพื้นที่ปลอดภัยในปัจจุบันนั้น ครอบคลุมไปถึงตัวตนและร่องรอยดิจิทัล (Digital Footprint) ของเด็ก ๆ ด้วยเช่นกัน

ในแต่ละปีการศึกษา โรงเรียนมีความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ได้ต้อนรับนักศึกษาครู ผู้เปี่ยมไปด้วยความมุ่งมั่นและนวัตกรรมใหม่ ๆ เข้ามาร่วมสร้างสรรค์ห้องเรียน อย่างไรก็ตาม ความกระตือรือร้นในการเก็บบันทึกภาพบรรยากาศเพื่อจัดทำผลงาน หรือการใช้สื่อโซเชียลมีเดียในปัจจุบัน อาจนำมาซึ่งความเสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิ และข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียนหากขาดความระมัดระวัง

ความร่วมมือในการจัดทำคู่มือฉบับนี้ เป็นการตอกย้ำเจตนารมณ์ของโรงเรียน ที่ต้องการให้ผู้ฝึกประสบการณ์วิชาชีพทุกคน มีแนวทางที่ชัดเจนและจับต้องได้ในการทำงานร่วมกับนักเรียนอย่างปลอดภัย กฎไฟจราจรในการแยกแยะข้อมูล หรือข้อควรระวังในการถ่ายภาพ ไม่ใช่ข้อห้ามเพื่อลดทอนความคิดสร้างสรรค์ แต่เป็นกรอบการทำงานที่จะช่วยปกป้องทั้งตัวนักศึกษาเองและนักเรียนของเรา

ขอให้นักศึกษาครูทุกคนยึดถือคู่มือเล่มนี้เป็นเข็มทิศในการปฏิบัติงาน เพื่อให้ช่วงเวลาแห่งการฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่โรงเรียนสาริตถะลออุทิศ เป็นช่วงเวลาแห่งการเรียนรู้ที่ **ทั้งงดงาม ปลอดภัย** และเต็มเปี่ยมไปด้วย **ความทรงจำที่ดี** สำหรับทุกคน

แนวทางการทำงานร่วมกัน

ปกป้องข้อมูล
ส่วนบุคคล
ของนักเรียน

เคารพสิทธิ
และความเป็นส่วนตัว
ของนักเรียน

ถ่ายภาพอย่าง
เหมาะสมและ
ปลอดภัย

สื่อสารอย่าง
สร้างสรรค์
และรับผิดชอบ

ร่วมสร้าง
สภาพแวดล้อม
ที่ปลอดภัย

“ ร่วมกันสร้าง
‘พื้นที่ปลอดภัย’
ให้เด็ก ๆ เติบโต
อย่างมั่นใจในโลกยุคดิจิทัล ”

ดร.เพ็ญพัทธ์ ภูศิลป์
ผู้อำนวยการโรงเรียนสาริตถะลออุทิศ

ละอออุทิศ สถานศึกษาที่พร้อมดูแล
ด้วยความรัก ความเข้าใจ และความรับผิดชอบ
เพื่ออนาคตที่ดีของเด็ก ๆ

คู่มือ Data Guardian: ภารกิจพิทักษ์ข้อมูลฉบับนักศึกษาครู

เปลี่ยนจาก 'นักศึกษาฝึกสอน' สู่ 'ผู้พิทักษ์'
ความเป็นส่วนตัวของนักเรียน (Guardian Owl Edition)

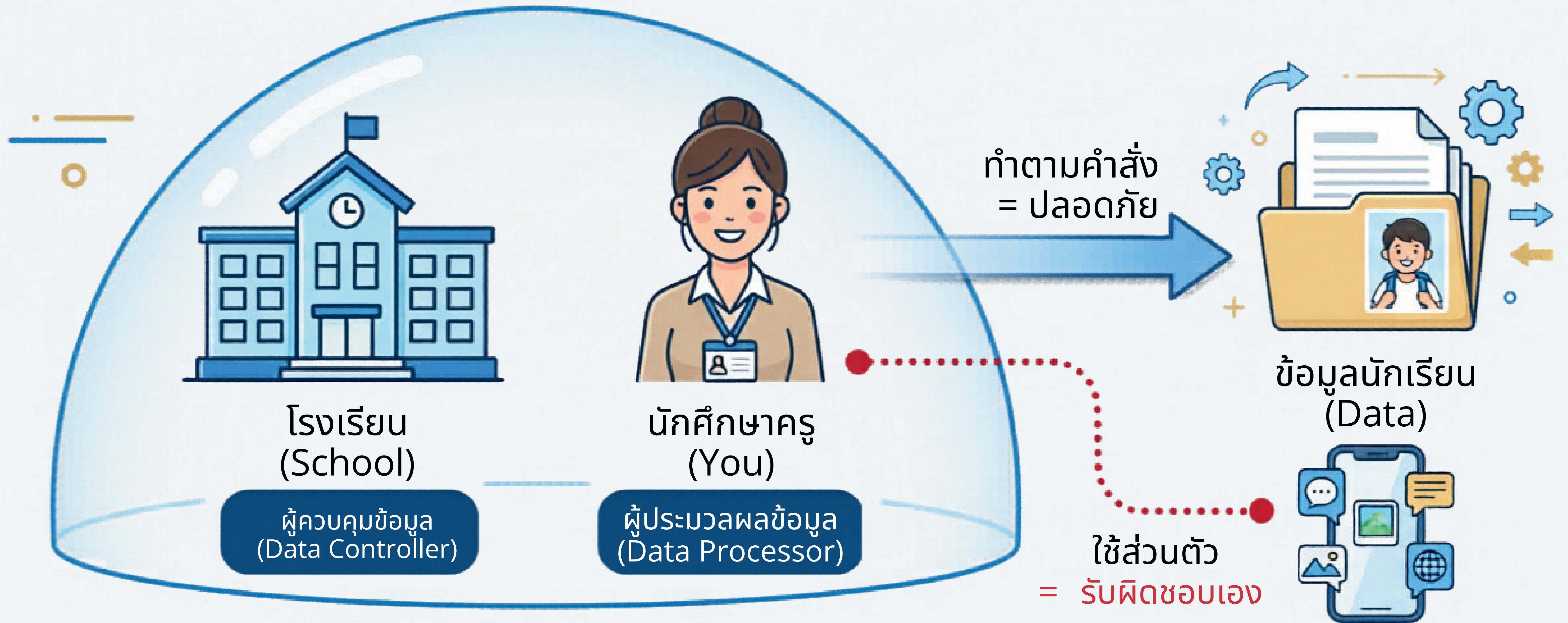
ภารกิจของคุณ

ยินดีต้อนรับสู่ภารกิจสำคัญ! ในฐานะครู คุณไม่ได้แค่สอนหนังสือ แต่คุณคือกุญแจดอกแรกที่จะปกป้องความปลอดภัยของศิษย์ กฎหมาย PDPA ไม่ใช่เรื่องไกลตัว แต่เป็นเกราะป้องกันทั้งคุณ โรงเรียน และเด็ก ๆ

- เข้าใจบทบาท 'ผู้ประมวลผลข้อมูล'
- แยกแยะประเภทของข้อมูลด้วยกฎไฟจราจร
- เทคนิคการถ่ายภาพและการใช้สื่อออนไลน์อย่างปลอดภัย
- วิธีรับมือเมื่อเกิดเหตุข้อมูลรั่วไหล

คุณคือ 'ด่านหน้า' ของการป้องกัน (บทบาทและหน้าที่)

ตระหนักรู้

โรงเรียนเป็นเจ้าของความรับผิดชอบหลัก
แต่คุณคือผู้ปฏิบัติงาน

ระวัง

หากคุณนำข้อมูลไปใช้ส่วนตัว (เช่น วิจัยส่วนตัว)
คุณจะกลายเป็น “ผู้ควบคุมข้อมูล” ทันที และรับความเสี่ยงเอง

กฎไฟจราจร: แยกแยะข้อมูลให้เป็น เห็นปุ๊บรู้ปั๊บ

สีเขียว (Public)

- บรรยากาศโรงเรียนกว้างๆ
- ป้ายโรงเรียน
- สื่อการสอนไม่ระบุชื่อ

ทำได้

(เปิดเผยอย่างสุภาพ)

สีเหลือง (Personal)

- ชื่อเล่น, ชื่อจริง
- หน้าตาชัดเจน
- ผลงานที่มีชื่อติดอยู่

ต้องขออนุญาต

(เพื่อการศึกษ)

สีแดง (Sensitive)

- ประวัติการแพ้ยา
- ศาสนา (บนบัตร ปชช.)
- พฤติกรรม/ความพิการ

ความลับสูงสุด

(ห้ามเผยแพร่)

★ **Pro Tip:** ระวัง 'ศาสนา' บนบัตรประชาชน ถือเป็นข้อมูลสีแดง (Sensitive Data) ต้องระมัดระวังเป็นพิเศษ

กฎเหล็กเรื่องความยินยอม (Consent): อายุเท่าไหร่ ใครเซ็น?

อายุ < 10 ปี

ผู้ใช้อำนาจปกครอง
เท่านั้น
(เด็กเซ็นไม่ได้)

อายุ 10 - 20 ปี

ผู้เยาว์ + ผู้ใช้อำนาจปกครอง
(Double Consent)

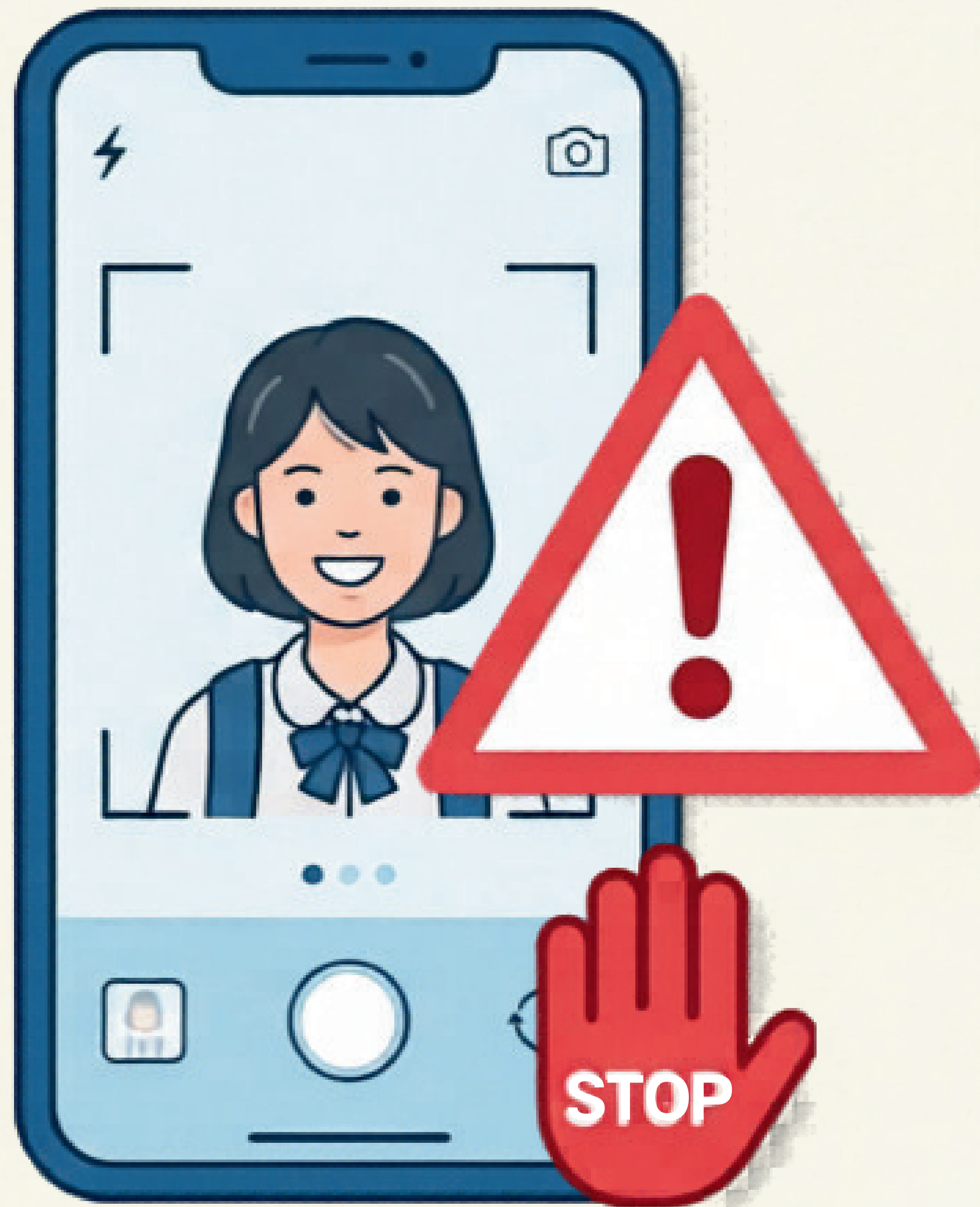
Actionable Steps

- **ตรวจสอบอายุ:** ใช้คอายุนักเรียนก่อนแจกแบบฟอร์ม
- **ใช้แบบฟอร์มโรงเรียน:** ห้ามร่างเอกสารเอง ให้ใช้แบบฟอร์มมาตรฐานของโรงเรียนเท่านั้น
- **Pro Tip:** การถอนความยินยอมต้องทำได้ง่ายเท่ากับการให้ยินยอม

กฎข้อที่ 1: คิดก่อนแชะ (Think Before You Shoot)

ห้ามใช้มือถือ
ส่วนตัว
ถ่ายเก็บสะสม

Checklist ก่อนถ่าย

- ☐ ภาพนี้ถ่ายเพื่อการศึกษา/Portfolio ใช่หรือไม่? (ถ้าใช่ → ไปต่อ)
- ☐ ภาพนี้ถ่ายเพราะเด็กน่ารักอยากเก็บไว้ดูเล่น? (ถ้าใช่ → หยุดทันที)
- ☐ ได้รับอนุญาตจากครูพี่เลี้ยงแล้วหรือยัง?

Pro Tip: หากถ่ายทำ Portfolio หรือวิจัย
ต้องมีหนังสือขอความยินยอม (Consent Form) จากผู้ปกครองเสมอ

กฎข้อที่ 2: เบลอหน้าพารอด (Blur to Protect)

BEFORE

AFTER

เทคนิคความปลอดภัย

- ถ่ายมุมหลัง (Back Shot)
- ปิดบังตัวตนด้วยสติ๊กเกอร์
- ใช้แอปพลิเคชันเบลอหน้า

เครื่องมือแนะนำ (Pro Tip)

- แอปพลิเคชัน: Blur Video
- เว็บไซต์: Canva (ฟีเจอร์ Blur)
- ตรวจสอบเล่มรายงานก่อนส่งเสมอ

กฎข้อที่ 3: โซเชียลมีเดีย... พื้นที่อันตราย

พื้นที่ส่วนตัว (Personal Space)

ห้ามโพสต์รูปนักเรียนเด็ดขาด!

- ✗ แคปชั่นตลกขบขัน/นินทา
- ✗ รูปเด็กหลุด/ร้องไห้
- ✗ อัปโหลด Portfolio ลงเว็บไซต์สาธารณะ

พื้นที่ทางการ (Official Space)

แชร์ได้เฉพาะจาก Official Page

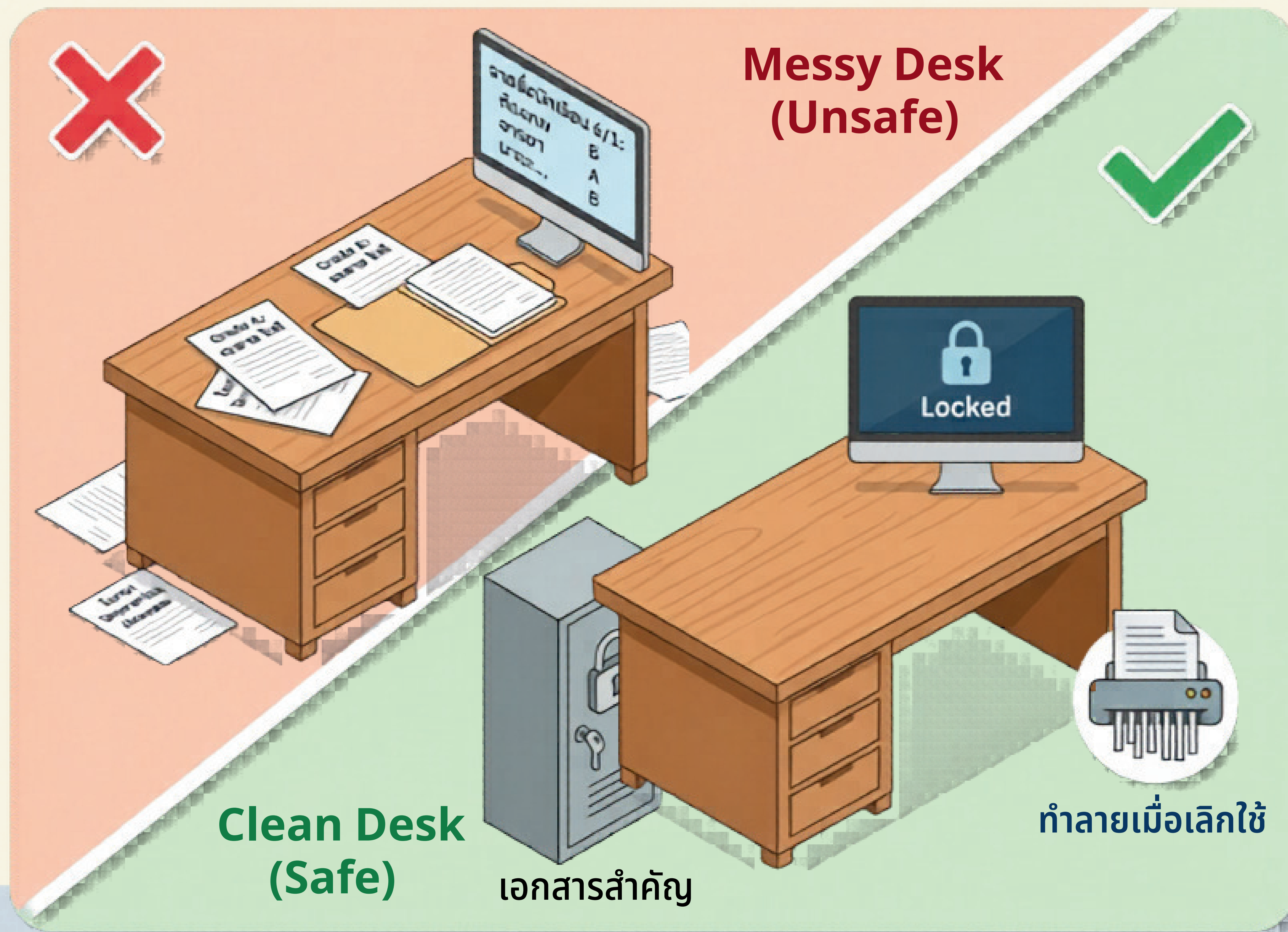
- ✓ แชร์โพสต์จากเพจโรงเรียน
- ✓ แชร์กิจกรรมที่ได้รับอนุญาตแล้ว

Pro Tip: ระวัง! เจ้าของข้อมูลสามารถแจ้งความดำเนินคดีได้ทุกท้องที่หากพบรูปตนเองบนพื้นที่ส่วนตัวของคุณ

กฎข้อที่ 4: โต๊ะสะอาด ข้อมูลปลอดภัย (Clean Desk Policy)

Checklist ความปลอดภัย:

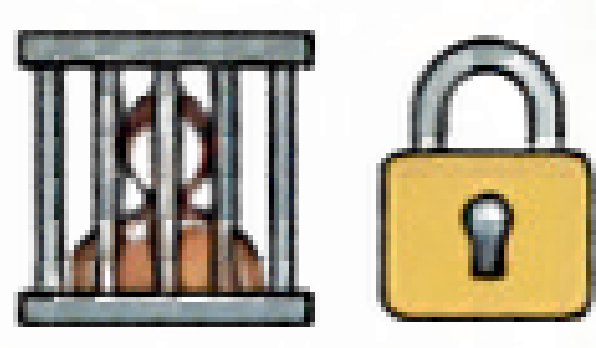
- ☐ เก็บสมุดเช็คชื่อ/ใบงานเข้าตู้ล็อกกุญแจ
- ☐ ล็อกหน้าจอคอมพิวเตอร์ทุกครั้งที่ไม่อยู่
- ☐ ทำลายเอกสารด้วยเครื่องย่อยกระดาษ (ห้ามทิ้งถังขยะทั่วไป)

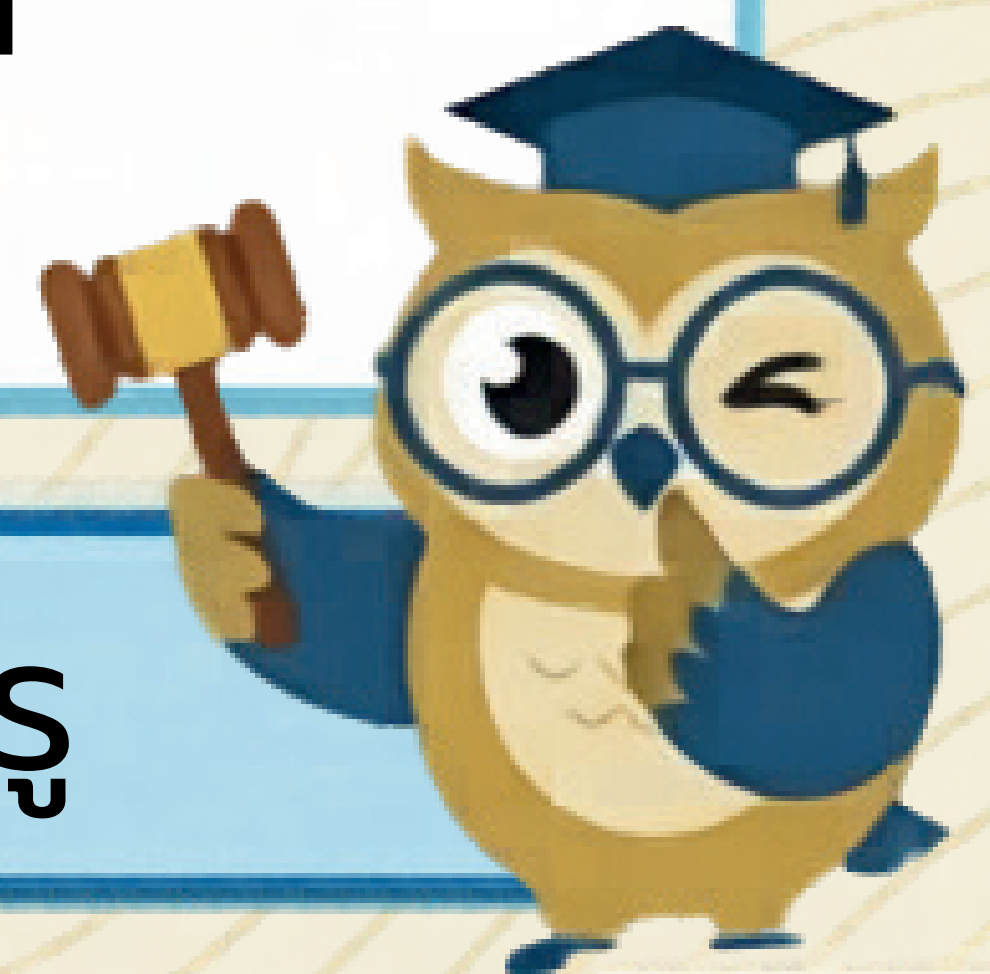
บทลงโทษ: ราคาที่ต้องจ่ายหากฝ่าฝืน

ผลกระทบจากการฝ่าฝืน

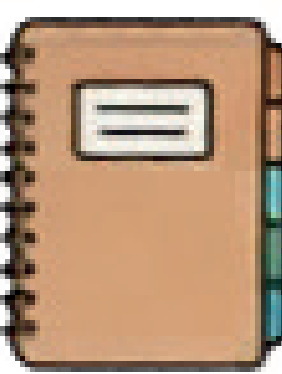
- **โทษทางปกครอง:** ปรับโรงเรียนสูงสุด 5 ล้านบาท (โรงเรียนอาจไล่เบียดกับคุณ)
- **โทษทางแพ่ง:** จ่ายค่าสินไหมทดแทน + ค่าเสียหายเชิงลงโทษ
- **โทษทางอาญา:** จำคุกสูงสุด 1 ปี (หากทุจริต/ขายข้อมูล)
- **โทษทางวินัย:** มหาวิทยาลัยสามารถพักการเรียนหรือให้เกรด F

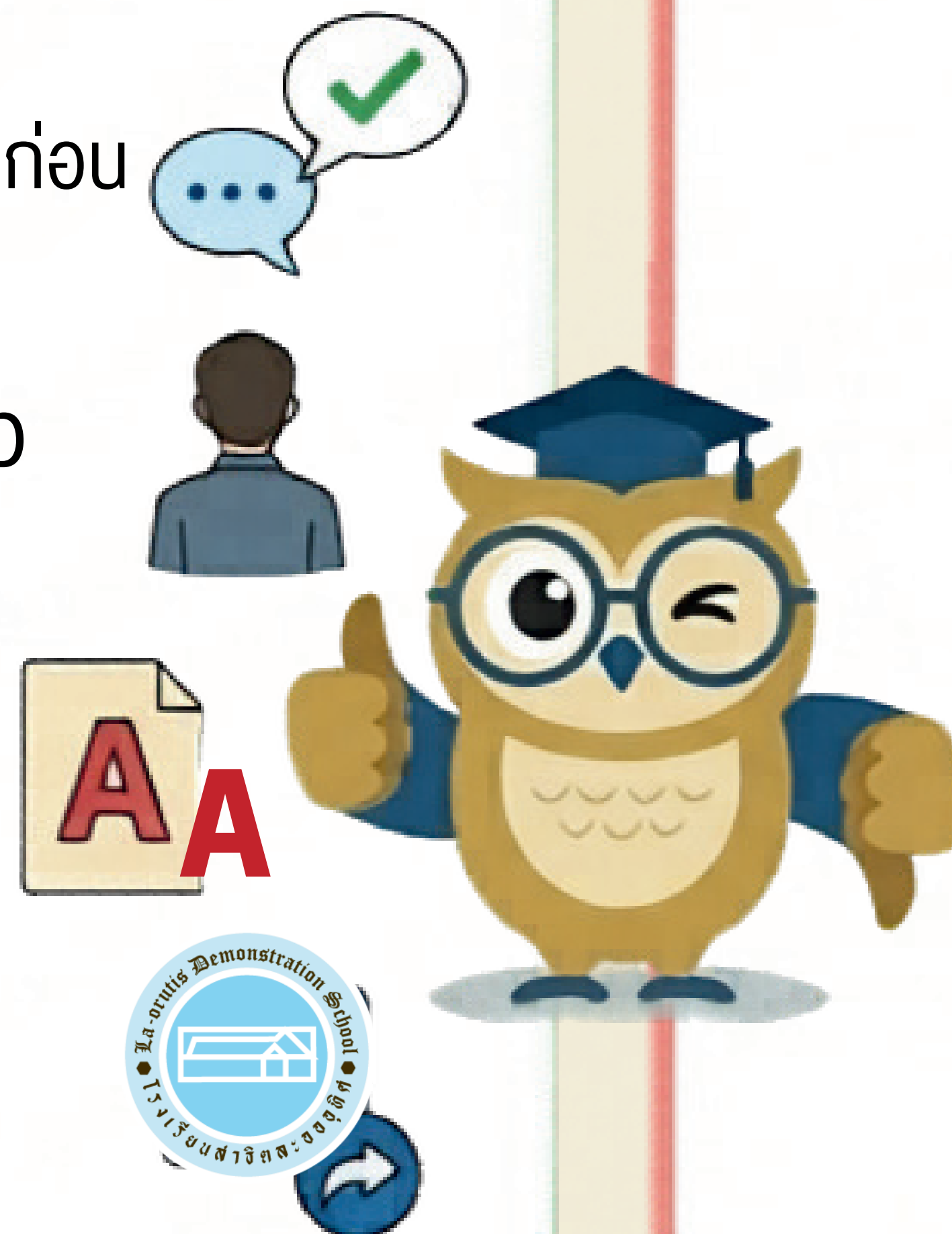
ผลกระทบระยะยาว: ประวัติอาชญากรรมและการขอใบประกอบวิชาชีพครู

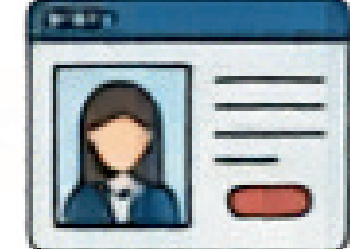
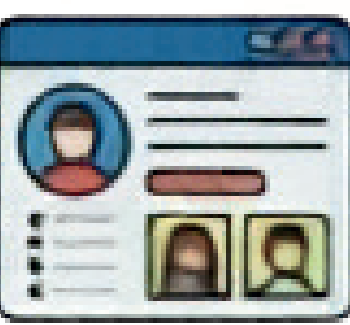
สรุปสิ่งที่ 'ทำได้' vs 'ห้ามทำ' (Do's & Don'ts)

ทำได้ ✓

- **ถ่ายรูป:** ใช้กล้องโรงเรียน ขออนุญาตก่อน
- **Portfolio:** เบลอหน้า / ใช้มุมหลัง (Back shot)
- **ส่งงานวิจัย:** ใช้นามสมมติ (เช่น ด.ช. A)
- **Social Media:** แชร์จากเพจทางการของโรงเรียน

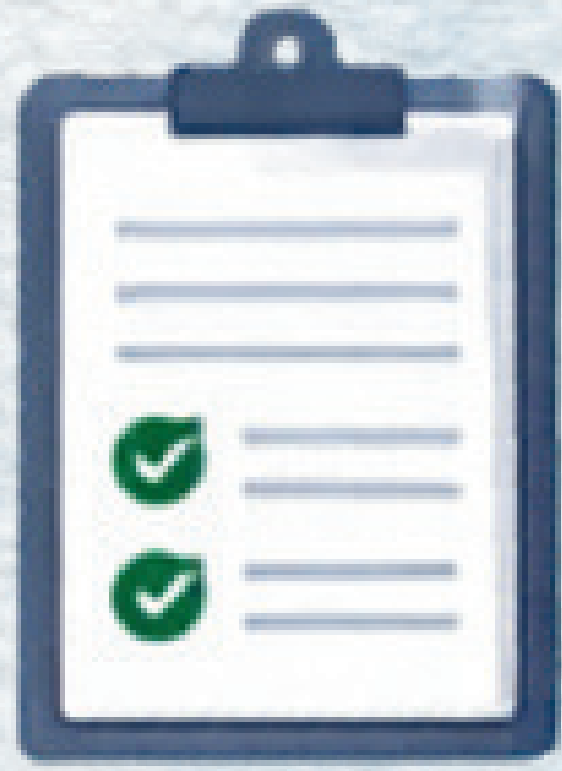

ห้ามทำ ✗

- **ถ่ายรูป:** แอบถ่ายที่เปลอ / ใช้มือถือส่วนตัว
- **Portfolio:** โชว์หน้าชัด / อัปโหลดลงเว็บไซต์สาธารณะ
- **ส่งงานวิจัย:** เขียนชื่อ-นามสกุลจริงลงในเล่ม
- **Social Media:** โพสต์รูปลูกลูกศิษย์ลงโซเชียลมีเดียส่วนตัว

หลักการสำคัญ: Data Minimization (ใช้ข้อมูลเท่าที่จำเป็นที่สุด)

Form ตรวจเช็ค

สิ่งที่ควรทำ และไม่ควรทำ ตามคู่มือ PDPA

การจัดการข้อมูล
ส่วนบุคคล
อย่างรับผิดชอบ
ในสถานศึกษา

✓ ควรทำ (DO'S)	✗ ไม่ควรทำ (DON'TS)
 ขอความยินยอม (Consent) จัดทำเอกสารขออนุญาตจากผู้ปกครอง ในการเก็บ ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูล/ภาพถ่ายของเด็ก	 ห้ามแชร์คะแนนสอบ/ผลการเรียน ลงโซเชียลมีเดียที่ระบุชื่อนักเรียน เปิดเผยผลการเรียนของนักเรียน ต่อสาธารณะโดยไม่ได้รับอนุญาต
 แจ้งวัตถุประสงค์ บอกผู้ปกครองให้ชัดเจนว่าถ่ายภาพไปเพื่ออะไร (เช่น ทำรายงาน, ลงเพจห้องเรียน)	 ห้ามถ่ายรูป/คลิปกิจกรรม แล้วนำไปโพสต์ ลง Facebook ส่วนตัวหรือเพจโรงเรียน โดยไม่ปิดบังใบหน้า (ถ้าเด็ก/ผู้ปกครอง ไม่อนุญาต)
 รักษาความปลอดภัยข้อมูล เก็บเอกสารข้อมูลนักเรียนในที่ปลอดภัย ไม่วางทิ้งไว้ และใช้ Password ล็อกไฟล์ ข้อมูลในคอมพิวเตอร์	 ห้ามนำข้อมูลเด็ก ไปโพสต์ประจาน พฤติกรรมในที่สาธารณะหรือ กลุ่มไลน์ที่ไม่ได้เกี่ยวข้อง
 ระมัดระวังการใช้ LINE Group หากมีข้อมูลอ่อนไหว (เช่น ภาพเด็กป่วย) ควรส่งเฉพาะบุคคล ไม่ควรส่งในกลุ่มรวม	 ห้ามเปิดเผยข้อมูลสุขภาพ ของเด็ก (เช่น เป็นโรคประจำตัว) ให้ผู้อื่นรู้โดยไม่จำเป็น
 ใช้ข้อมูลเท่าที่จำเป็น เก็บและใช้ข้อมูลเท่าที่จำเป็นตามวัตถุประสงค์ ที่แจ้งไว้เท่านั้น	 ห้ามส่งข้อมูลอ่อนไหวในกลุ่มรวม ข้อมูลส่วนตัว รูปภาพ หรือข้อมูลสุขภาพ ไม่ควรแชร์ในกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้อง หรือสาธารณะ
 ทบทวนและลบข้อมูลเมื่อหมดความจำเป็น ลบหรือทำลายข้อมูลเมื่อพ้นระยะเวลาที่จำเป็น หรือสิ้นสุดวัตถุประสงค์	

บทส่งท้าย: เริ่มต้นการเป็นครูมืออาชีพวันนี้

สรุปสำคัญ

PDPA ไม่ได้ห้ามครูทำกิจกรรม
แต่เน้นให้ครู “ขออนุญาต – แจ้งวัตถุประสงค์ – ใช้อย่างระมัดระวัง”
เพื่อคุ้มครองสิทธิของเด็กและสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ปกครองและสังคม

จัดทำโดย

คณะครุศาสตร์
โรงเรียนสาริตถะอรรถิศ
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

สำนักกฎหมาย
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

การปกป้องข้อมูล คือการปกป้องอนาคตของเด็กๆ และตัวคุณเอง
ขอให้มีความสุขกับการสอนและการเป็น **Data Guardian**
ในโรงเรียนที่ฝึกปฏิบัติการสอน